

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

Інтерпретація змін на політичній карті світу на уроках географії в умовах зрушень геополітичного устрою світу

Виконав:

студент II курсу, групи СОГ-2м

Спеціальності: 014.07 Середня освіта (Географія)

Москаль Андрій Романович

Науковий керівник:

кандидат географічних наук, доцент

Сливка Роман Радославович

Рецензент:

кандидат історичних наук, доцент кафедри

політичних інститутів та процесів

Геник Микола Антонович

Івано-Франківськ – 2023

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми дослідження. Дослідження політичної карти світу належить до головних завдань політичної географії (ПГ). Сучасна суспільна географія, частиною якої є ПГ, є не тільки описовою, але і аналітичною наукою. Вона не тільки розкриває головні просторові особливості розміщення об'єктів, але і намагається дати відповідь на питання, що, де, від якого часу і чому розміщене саме в тому чи іншому місці. Дисциплін, які працюють із просторовими явищами і процесами не так і багато. Політична географія – це головна наука, що розкриває закономірності просторового розміщення і взаємодії держав, хоча, слід визнати, цей внесок часто недооцінений. Для стороннього спостерігача політична карта є незмінною упродовж тривалого часу. Однак, спостережливий учень зразу ж помітить відсутність на картах початку XXI століття Південного Судану в межах Африки. І йдеться про великі держави, а ось численні зміни мікрорівня взагалі не помітні на настінних картах дрібного масштабу. Але, факту, що ці зміни не завжди відображені в атласі чи карті не достатньо, щоб стверджувати, що їх не існує. Насправді, вони відбуваються постійно. На наш погляд, саме зараз географічний світогляд школяра в своїй основі залежить від політико-географічних знань, що закладаються на рівні закладів середньої освіти. Розуміння феномену державного кордону може з'явитися і на уроках історії, літератури, суспільствознавства, але саме географи-вчителі закладають фундаментальне уявлення про генезу, розвиток і становлення кордонів держав світу. Актуальності роботі додає той факт, що ми проживаємо в Центральній-Східній частині Європи, де становлення окремих кордонів відбулося тільки в 1991-1993 роках у зв'язку із розпадом СРСР і Чехословаччини. Україна, попри свою давню історію, яка сягає тисячолітньої давнини, як держава сучасного типу сформувалася відносно недавно і міжнародно визнані її кордони також є відносно недавніми. Це провокує у імперіалістичних колах сусідніх держав геополітичні ілюзії про можливість їх зміни. Проте слід розуміти, що будь-яке порушення кордонів суверенної держави є одночасно порушенням основоположних принципів

міжнародного права і укладу міжнародних відносин, що склалися після Другої світової війни. Однак, в сучасному світі відбуваються постійні зміни кордонів, які мають законну і незаконну природу. Оскільки Україна зіткнулася із агресією РФ починаючи з 2014 року і до сьогоднішнього дня, українці як ніхто інший в Європі повинні розуміти міжнародний контекст, в межах якого відбувається російсько-українська війна. Цей контекст може пояснити глибоке політико-географічне дослідження. Інтерпретація якісних і кількісних змін на політичній карті світу в процесі навчання географії повинна враховувати вище наведені обставини і закласти основи для підготовки громадянина України, для якого територіальний суверенітет держави не є предметом переговорів.

Мета магістерської роботи – запропонувати новий погляд на інтерпретацію змін на політичній карті світу в курсі шкільної географії, який зумовлений подіями російсько-української війни.

Завдання магістерського дослідження:

1. Визначити теоретичний і методичний потенціал шкільного політико-географічного країнознавства.
2. Дослідити зрушення геополітичного устрою світу і їх впливу на політичну карту.
3. Здійснити розробку нових методичних підходів до пояснення складних геополітичних проблем школярам.

Об'єкт дослідження – науково-освітня інтерпретація сучасної політичної карти світу в підручниках та на уроках географії.

Предмет дослідження – оптимізація інтерпретації проблем змін політичної карти світу на тлі нових геополітичних обставин.

Методична основа дослідження базується як на загальнонаукових (аналіз, синтез тощо), так і на спеціальних методах наукового пізнання (системних, структурно-функціональних, порівняльних, інституційних, поведінкових та ін.).

Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, які мають власні підрозділи, висновків та списку використаних джерел. Загальна кількість сторінок – 97. Загальна кількість використаних джерел і літератури – 55.